

پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (از نظریه تا کاربرد)

تحقیق و تالیف

دکتر غلامرضا محمدنسی
دانشیار دانشگاه علوم انتظامی

سرشناسه: محمدنسل، غلامرضا، ۱۳۴۵ -
 عنوان و نام‌پدیدآور: پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (از نظریه
 تا کاربرد) تحقیق و ترجمه: غلامرضا محمدنسل
 مشخصات نشر: تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری: ۱۷۶ ص.
 فروست: علوم اجتماعی: ۷۷۷
 شابک: 978-964-511-576-8
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا
 موضوع: پیشگیری از جرم در طراحی معماری
 مؤلف: جرم و جنایت - پیشگیری - معماری و یزهکاری
 صورت: جرم و جنایت - پیشگیری - مشارکت شهروندان
 ردیف: HV ۷۴۳۱/م۳۹
 رده‌بندی: ۳۶۴/۴۹
 شماره کتابخانه ملی: ۳۴۶۶۱۲

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیک و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون است و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۷۷۷
 نشر میزان
 پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی
 دکتر غلامرضا محمدنسل
 چاپ اول: تابستان ۱۳۹۳
 قیمت: ۷۵۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۵۷۶-۸

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۳۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۰
 واحد بخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 وبسایت: www.mizan-law.ir پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com

فهرست مطالب

مقدمه ۱۵

فصل اول: مبانی نظری پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی ۱۷

مقدمه ۱۷

(۱) سه رویکرد متفاوت در زمینه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی ۱۸

(۲) نقش فرصت در جرم ۲۱

(۳) نظریه‌های فرصت ۲۴

(۴) جابجایی جرم ۲۶

(۵) جمع بندی و نتیجه‌گیری ۲۸

منابع و مآخذ ۳۰

پیوست‌ها ۳۴

فصل دوم: رهنمودهای شورای اروپا در زمینه طراحی و مدیریت امنیت شهری و پیشگیری از

جرم ۳۷

مقدمه ۳۷

پیش‌گفتار ۳۸

(۱) رابطه بین برنامه‌ریزی شهری و امنیت ۳۹

۱-۱) مفهوم امنیت شهری ۴۰

۱-۱-۱) امنیت به عنوان یکی از مؤلفه‌های کیفیت زندگی ۴۰

۱-۱-۲) معنای امنیت شهری ۴۲

- ۴۲..... ۳-۱-۱ سه رویکرد امنیت شهری.....
- ۴۳..... ۲-۱ پیشینه تاریخی پیشگیری محیطی از جرم.....
- ۴۳..... ۱-۲-۱ پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی.....
- ۴۳..... ۲-۲-۱ ماورای پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی: رویکرد شهرهای امن.....
- ۴۴..... ۳-۲-۱ پیشگیری محیطی از جرم در اروپا.....
- ۴۶..... ۳-۱ نظریه‌های پیشگیری محیطی از جرم.....
- ۴۶..... ۱-۳-۱ پیشگیری وضعی از جرم.....
- ۴۷..... ۲-۳-۱ نظریه‌های فرصت.....
- ۴۷..... دیدگاه انتخاب عقلانی.....
- ۴۸..... به رویکرد فعالیت روزمره.....
- ۴۹..... به نظریه از جرم.....
- ۵۰..... ۴-۱ گزارش امنیت استاندارد اروپا: پیشگیری از جرم با برنامه‌ریزی شهری.....
- ۵۱..... ۱-۴-۱ ساختار بخش‌های مختلف و چهار ضمیمه در گزارش فنی.....
- ۵۲..... ۲-۴-۱ اهمیت ضمیمه چهارم گزارش.....
- ۵۳..... ۳-۴-۱ فرایندهایی برای یکپارچه‌سازی پیشگیری از جرم در پروژه‌های شهری.....
- ۵۴..... ۵-۱ چگونگی استفاده از این کتاب.....
- ۵۶..... ۲ راهبردهای برنامه‌ریزی شهری.....
- ۵۸..... ۱-۲ توجه به ساختارهای فیزیکی و اجتماعی موجود.....
- ۵۸..... بیان مسئله.....
- ۵۹..... توصیه اول - در نظر گرفتن شبکه‌های اجتماعی.....
- ۶۰..... توصیه دوم - توجه به تأثیر تعادل اجتماعی.....
- ۶۱..... توصیه سوم - توجه به خواسته‌های مردم محلی.....
- ۶۱..... توصیه چهارم - در نظر داشتن آثار تغییرات.....
- ۶۲..... توصیه پنجم - توجه به مشکلات جرم در محیط.....
- ۶۲..... توصیه ششم - توجه به حاشیه‌های پروژه.....

توصیه هفتم - لحاظ پیوستگی با ساختار موجود شهر.....	۶۲
توصیه هشتم - حفظ انسجام در سازمان همسایگان موجود.....	۶۲
توصیه نهم - یکپارچه کردن شکل ساختمان‌های جدید با محیط اطرافشان.....	۶۳
۲-۲) تضمین دسترسی و اجتناب از زمینه‌های بی‌در و پیکری.....	۶۳
بیان مسئله.....	۶۳
توصیه اول - ایجاد پیوستگی در الگوی خیابان‌کشی.....	۶۵
توصیه دوم - توجه به محیط بیرونی از طریق مسیرهای دسترسی.....	۶۵
توصیه سوم - اجتناب از ایجاد مناطق بی‌در و پیکر.....	۶۶
توصیه چهارم - فراهم کردن زمینه دسترسی مناسب به سیستم حمل و نقل عمومی.....	۶۷
۳-۲) ایجاد لذات.....	۶۹
بیان مسئله.....	۶۹
توصیه اول - ایجاد مشاغل خاص جهت افزایش جذابیت.....	۷۰
توصیه دوم - استفاده ترکیبی از فضای سبز و نظارت طبیعی.....	۷۰
توصیه سوم - توقف روند کاهش جذابیت.....	۷۱
توصیه چهارم - مراقبت در مورد بروز تنش در میان مشاغل.....	۷۲
توصیه پنجم - پیش‌بینی فعالیت‌های طولانی در طول روز برای مناطق اطراف.....	۷۲
توصیه ششم - برنامه‌ریزی زمان و تقویم برنامه‌ریزی شهر و فعالیت‌ها.....	۷۳
۴-۲) فراهم نمودن وضعیت ترکیبی.....	۷۴
بیان مسئله.....	۷۴
توصیه اول - تشویق گروه‌های اقتصادی اجتماعی به ترکیب دقیق.....	۷۵
توصیه دوم - تعادل گروه‌های اقتصادی - اجتماعی با محیط.....	۷۶
توصیه سوم - اجتناب از ایجاد شرایط منجر به تفکیک مناطق کم درآمد.....	۷۶
۵-۲) ایجاد تراکم مناسب شهری.....	۷۷
بیان مسئله.....	۷۷

- ۷۷..... توصیه اول - تقویت حس همسایگی
- ۷۸..... توصیه دوم - مراقبت در میزان استفاده از زمین
- ۷۸..... توصیه سوم - توجه به فضاهای عمومی در مناطق پرتراکم
- ۷۹..... ۶-۲ اجتناب از موانع فیزیکی و زمینهای متروکه
- ۷۹..... بیان مسئله
- ۸۰..... توصیه اول - توجه به مناطق متروکه موجود
- ۸۱..... توصیه دوم - دقت در زیرساختهای پیشنهادی
- ۸۱..... توصیه سوم - توجه به زیرساختهای موجود
- ۸۲..... ۳-۱-۲ طرحهای طراحی شهری
- ۸۳..... ۳-۱-۱ پیوستگی بافت شهری
- ۸۳..... بیان مسئله
- ۸۵..... توصیه اول - حفظ پیوستگی با خیابانهای موجود و مسیرهای پیاده‌رو
- ۸۶..... توصیه دوم - پیاده‌روی دقیق پیاده‌روها
- ۸۷..... توصیه سوم - امکان‌پذیر کردن آسان و ایمن در محل
- ۸۷..... توصیه چهارم - سازگاری در شکل ساختمانها با محیط اطراف
- ۸۸..... ۳-۲ محل فعالیت‌ها
- ۸۸..... بیان مسئله
- توصیه اول - پیش‌بینی فعالیت‌های کاربری برای فراهم نمودن نظارت خودکار
- ۸۸..... توصیه دوم - استقرار اماکن عمومی برای افزایش نظارت
- ۹۰..... توصیه سوم - جاگیری اماکن تجاری در طول خیابان
- ۹۰..... توصیه چهارم - وضع قوانین و مقررات
- ۹۱..... توصیه پنجم - قرار گرفتن واحدهای تجاری در طبقه همکف با ورودی از خیابان
- ۹۱..... توصیه ششم - تشدید نظارت از طریق خدمات مرتبط با مسکن
- ۹۲..... توصیه هفتم - استفاده از کمک مسیرهای پیاده و دوچرخه به جذابیت
- ۹۲..... ۳-۳ زمان و تقویم فعالیت‌ها

بیان مسئله	۹۲
توصیه اول - بهبود مدت زمان نظارت طبیعی	۹۳
توصیه دوم - نحوه نظارت در هنگام شب	۹۴
توصیه سوم - نحوه فعالیت در ساختمانهای روبروی فضاهای عمومی	۹۵
۳-۴) قابلیت دید	۹۶
بیان مسئله	۹۶
توصیه اول - محوطه‌سازی، پوشش گیاهی و تزئین	۹۶
توصیه دوم - چشم‌انداز ساختمان‌ها بر فضاهای عمومی	۹۷
توصیه سوم - اصلاح روشنایی	۹۷
توصیه چهارم - اصلاح ورودی ایستگاه‌های اتوبوس، پارکینگ‌ها و ایستگاه‌های مترو	۹۸
۳-۵) دسترسی	۹۹
بیان مسئله	۹۹
توصیه اول - مکان مناسب ایستگاه‌های حمل و نقل	۱۰۰
توصیه دوم - اصلاح مسیر حمل و نقل	۱۰۰
توصیه سوم - تسهیل دسترسی به ایستگاه‌های عمومی	۱۰۱
توصیه چهارم - تعیین مسیرهای پیاده	۱۰۲
توصیه پنجم - تسهیل دسترسی معلولین	۱۰۳
توصیه ششم - پیش‌بینی امکانات پارکینگ	۱۰۳
توصیه هفتم - کنترل یا محدود کردن فضاهای مشکل	۱۰۴
توصیه هشتم - تامین امنیت و خدمات اضطراری	۱۰۴
۳-۶) قلمرو	۱۰۵
بیان مسئله	۱۰۵
توصیه اول - تقویت حس مالکیت	۱۰۵
توصیه دوم - تعریف محدوده بین فضاهای عمومی، نیمه خصوصی و خصوصی	۱۰۶
توصیه سوم - تعریف فضا (برای گروه‌های هدف)	۱۰۶

- توصیه چهارم - توجه به گستره فضاهای عمومی..... ۱۰۷
- ۷-۳ جذایت..... ۱۰۸
- بیان مسئله..... ۱۰۸
- توصیه اول - تقویت شخصیت دوستانه فضاهای عمومی..... ۱۰۹
- توصیه دوم - صدور مجوز برای فعالیت‌های خودجوش..... ۱۰۹
- توصیه سوم - اجتناب از سر و صدا..... ۱۰۹
- ۸-۳ ارتقای کیفیت مواد برای جلوگیری از زوال و پوسیدگی..... ۱۱۰
- بیان مسئله..... ۱۱۰
- توصیه اول - توجه به استحکام و جذایت..... ۱۱۱
- توصیه دوم - دقت در انتخاب مواد..... ۱۱۱
- ۴ راهبردهای مدیریت..... ۱۱۲
- ۱-۴ مراقبت..... ۱۱۳
- بیان مسئله..... ۱۱۳
- راهبردهای اصلی پروژه امنیت..... ۱۱۴
- راهبرد اول - ارائه فضاهای مناسب برای ایجاد جو مثبت..... ۱۱۴
- راهبرد دوم - واکنش سریع..... ۱۱۴
- راهبرد سوم - مراقبت سازگار با اسباب فضاها..... ۱۱۴
- راهبرد چهارم - کیفیت یکنواخت مراقبت در همه مناطق..... ۱۱۴
- راهبرد پنجم - توجه ویژه به مکان‌های آسیب‌پذیر..... ۱۱۵
- راهبرد ششم - سازماندهی رویکرد مشترک و همکاری بین مدیران..... ۱۱۵
- توصیه‌های کاربردی برای تصمیم‌سازان پروژه..... ۱۱۶
- توصیه اول - توجه به تأثیر تصمیمات طراحی شهری و پتانسیل..... ۱۱۶
- مراقبت..... ۱۱۶
- توصیه دوم - توجه به امر مراقبت از اولین مرحله پروژه..... ۱۱۸
- ۲-۴ نظارت..... ۱۱۹
- بیان مسئله..... ۱۱۹
- توصیه اول - ارزیابی روش‌های مختلف نظارت..... ۱۲۰

توصیه دوم - هماهنگ کردن روش‌های نظارت.....	۱۲۰
توصیه سوم - همراهی با نظارت.....	۱۲۰
توصیه چهارم - توجه به پیچیدگی‌های نظارت تصویری.....	۱۲۰
توصیه‌های کاربردی برای طراحان پروژه.....	۱۲۱
توصیه اول - توجه به تأثیر گزینه‌های طراحی شهری روی نظارت اثربخش.....	۱۲۲
توصیه دوم - توجه به نظارت از مراحل اولیه پروژه.....	۱۲۲
۳-۴) قواعد حاکم بر رفتار در فضاهای عمومی.....	۱۲۳
بیان مسئله.....	۱۲۳
راهنمایی‌های اصلی قانونی برای امنیت.....	۱۲۴
مورد دوم - تعریف مقررات استفاده.....	۱۲۴
راهنمایی دوم - ابلاغ مقررات به کاربران.....	۱۲۴
راهنمایی سوم - برای رعایت.....	۱۲۴
راهنمایی چهارم - مشارکتی‌نحان سازمانی.....	۱۲۵
توصیه‌های کاربردی برای تصویب طرح پروژه.....	۱۲۵
توصیه اول - روشن ساختن کاربردهای فضا.....	۱۲۵
توصیه دوم - آینده‌نگری در خلال طراحی.....	۱۲۵
توصیه سوم - توجه به قابلیت انعطاف پروژه.....	۱۲۶
۴-۴) پذیرش گروه‌های خاص.....	۱۲۶
بیان مسئله.....	۱۲۶
راهنمایی‌های اساسی برای امنیت.....	۱۲۷
راهنمایی اول - پیش‌بینی حضور گروه‌های خاص.....	۱۲۷
راهنمایی دوم - شناسایی نیازها و تدابیر مناسب.....	۱۲۸
توصیه‌های کاربردی برای تصمیم‌گیران پروژه.....	۱۲۹
توصیه اول - توجه به گزینه‌های طراحی شهری با قابلیت استفاده آسان.....	۱۲۹
توصیه دوم - تلقی پروژه‌های توسعه شهری به عنوان یک فرصت.....	۱۳۰
توصیه سوم - تلقی پروژه توسعه شهری به عنوان حامل اطلاعات.....	۱۳۰

- ۱۳۱..... ۵-۴ ارتباط با مردم
- ۱۳۱..... بیان مسئله
- ۱۳۱..... راهبردهای اساسی ارتباط برای امنیت
- ۱۳۱..... راهبرد اول - ارائه اطلاعات برای اقدامات پیشگیرانه
- ۱۳۲..... راهبرد دوم - برقراری ارتباط برای افزایش احساس مسئولیت کاربران
- ۱۳۲..... راهبرد سوم - شرکت در عملکرد و مدیریت سایت
- ۱۳۳..... توصیه‌های عملی برای تصمیم‌گیرندگان پروژه
- توصیه اول - ارائه خدمات برای کسب اطلاعات لازم جهت استفاده از مکان
- ۱۳۳.....
- توصیه دوم - گسترش ارتباطات در خلال مراحل مختلف پروژه
- ۱۳۴.....
- توصیه سوم - تلاش برای ایجاد جو مثبت شهری
- ۱۳۴.....
- ۴-۱ - سخت‌تر کردن آماج
- ۱۳۵..... بیان مسئله
- ۱۳۵..... راهبردهای اصلی سخت‌تر کردن آماج
- ۱۳۶..... راهبرد اول - شناسایی فضاهای پرخطر و آماج بالقوه جرم
- ۱۳۶..... راهبرد دوم - فراهم نمودن اقدامات خاص حفاظتی و نظارتی
- ۱۳۶..... راهبرد سوم - سخت‌تر کردن فیزیکی آماج
- ۱۳۷..... توصیه‌های کاربردی برای تصمیم‌سازان پروژه
- ۱۳۷..... توصیه اول - شناسایی محل آماج بالقوه و شناسایی آسیب‌پذیر
- ۱۳۷..... توصیه دوم - طراحی مکان‌های آسیب‌پذیر
- ۱۳۷..... توصیه سوم - توجه خاص به موضوع کنترل دسترسی
- ۱۳۸..... همکاران پروژه از پلی تکنیک میلان
- ۱۳۹..... همکاران پروژه از انستیتو مدیریت و شهرسازی فرانسه
- ۱۳۹..... همکاران منطقه‌ای پروژه
- ۱۴۰.....

فصل سوم: اعتبارسنجی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی.....	۱۴۱
چکیده.....	۱۴۱
(۱) مقدمه.....	۱۴۲
(۲) روش‌ها.....	۱۴۸
۱-۲) فرایند انتخاب مکان تحقیق.....	۱۴۸
۲-۲) گردآوری اطلاعات.....	۱۵۰
۲-۲) ابزار پیمایش.....	۱۵۰
۲-۳-۱) نظارت طبیعی.....	۱۵۱
۲-۳-۲) کنترل دسترسی.....	۱۵۲
۲-۳-۳) فیلم‌نگرایی.....	۱۵۵
۲-۴) استرونی.....	۱۵۶
۲-۴) ارزیابی فرآیندهای رتبه دوم پیشگیری محیطی از جرم.....	۱۵۷
(۳) نتایج.....	۱۶۰
۳-۱) وزن‌های رگرسیو.....	۱۶۰
۳-۲) سنجش میزان انطباق.....	۱۶۳
(۴) بحث و بررسی.....	۱۶۴
(۵) نتیجه‌گیری.....	۱۶۶
پیوست‌ها.....	۱۶۹
منابع و مأخذ.....	۱۷۱

مقدمه مترجم

تاکنون رویکردهای مختلفی در مورد پیشگیری از جرم اتخاذ شده است. یکی از این رویکردها، پیشگیری از طریق طراحی محیطی است. این رویکرد از توجه به نقش محیط پشرساز در وقوع جرم ریشه گرفته است. هر چند که بیش از ۴ دهه از ارائه نظریه زیربنایی این رویکرد می‌گذرد اما هنوز برخی از زوایای آن بخصوص در کشور ما بی‌توجه مانده و نیاز به تشریح و توضیح بیشتری دارد.

نگارنده در راستای آشنایی بیشتر خود و دانشجویان و کارشناسان محترم با مبانی نظری و اصولی رویکرد پیشگیری از طریق طراحی محیطی، اقدام به تحقیق و انتخاب و ترجمه و سبک‌بندی نموده است که حاصل کار در قالب سه فصل تقدیم می‌شود. فصل اول مفهومی «پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی» است که سخنرانی مختصر و بسیار مفیدی از کلاک از بانیان نظریات پیشگیری محیطی و فرصت جرم بوده است و به بیان ساده به تشریح اصول مبانی این رویکرد و ارتباط آن با سایر رویکردهای مبتنی بر پیشگیری محیطی پرداخته است.

فصل دوم این کتاب در واقع متن تالیف شده کتابچه راهنمای شورای اروپا در مورد طراحی و مدیریت شهری است که توسط موسسه پلی تکنیک میلان تهیه شده و مبنای کار کشورهای اروپایی قرار گرفته است. این کتاب حاوی اصول و رهنمودهای کاربردی برای طراحی مناطق شهری عاری از جرم و مدیریت فضاهای شهری مبتنی بر تدابیر پیشگیرانه است و مولفین آن تصاویر و نقشه‌های جامع‌الریز برای تفهیم موضوعات در متن تعبیه کرده‌اند و حاصل کار برای مهندسان و طراحان شهری بسیار مفید و کاربردی خواهد بود.

فصل سوم کتاب حاوی مقاله‌ای علمی-پژوهشی است که توسط یکی از دانشجویان دانشگاه ساینز مالزی تهیه شده و گزارش طرحی تحقیقاتی در مورد اعتبار سنجی ساختار پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی را که به صورت میدانی در یکی از مناطق شهری مالزی به اجرا درآمده، شامل می‌شود. این مقاله الگوی مناسبی را در مورد روش انجام پژوهش‌های میدانی در خصوص ارزیابی اثربخشی برنامه‌های پیشگیری از طریق طراحی محیطی ارائه می‌دهد.

نگارنده همچنین در ترجمه این متون از همکاری آقایان محمد اسدی فرد، رحمان میرزاخانی، و علی محمد ساعدی افسران لایق ناجا و دانشجویان دوره دکتر پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی بهره جسته که به عنوان فعالیت کلاسی به ترتیب در ترجمه اولیه فصل های اول و دوم و سوم این کتاب همکاری داشته اند که لازم است در همین مجال از آنان تشکر و قدردانی خود را اعلام نمایم.

به یقین کار حاضر عاری از عیب و نقص نیست بر همین اساس هرگونه ارشاد و توفیق منسوب به خداوند است و از جانب اساتید و دانشجویان عزیز به دیده منت داشته و دعاگوی همه ناصحان منصف خواهم بود. خدایا چنان کن سرانجام کار که تو خشنود باشی و ما رستگار.

دکتر غلامرضا محمد نسل

فروردین ۱۳۹۳ - کرج